

РЕЦЕНЗИЯ

от

Доц. Антоанета Стефанова Грозева, д.м.

Доцент по Физיותרapia, курортология и рехабилитация,

Преподавател ФОЗЗГ и Директор на медицински колеж към

Университет "Проф. д-р Асен Златаров" - Бургас,

На дисертационен труд за получаване на образователна и научна степен „ДОКТОР“ по МЕДИЦИНА в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.1. „Медицина“, научна специалност „ Физיותרapia, курортология и рехабилитация“ на д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова - редовен докторант

На тема “Сравнително проучване на ефектите на конвенционален физиотерапевтичен комплекс и високоенергиен лазер при пациенти с перитендинит на гленохумерална става”

С научен ръководител доц. д-р Илия Тодоров Тодоров, д.м.

1. Процедура по защита

Със заповед на Ректора на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - Варна № Р-109-246/ 13.06.22 г., протокол от Факултетен съвет на Факултет „Обществено здравеопазване“ при МУ - Варна № 186/03.06.22 г. съм определена за външен член на Научното жури и официален рецензент на дисертационния труд на д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова.

Настоящата рецензия е разработена и представена съобразно изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България /ЗРАСРБ/, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет /МУ/ - Варна.

2. Биографични данни и кариерно развитие

Д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова е завършила средното си образование през 2004 г. – Първа езикова гимназия – гр. Варна. През 2010 г. завършва висше образование по медицина с образователно квалификационна степен “магистър“ в МУ Варна. През 2017 г. завършва висше образование по здравен мениджмънт с образователно квалификационна степен “магистър“ в МУ Варна. Придобива специалност по „Физикална и рехабилитационна медицина“ през 2020 г.

През 2010 г започва работа в АПИМП-ГП „Прима Медика“ ООД Варна. Д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова от 2017 г. е назначена като лекар-специализант в УМБАЛ „Св. Марина“ Варна ЕАД. През същата година е назначена като асистент към УС по морелечение, физиотерапия и рехабилитация към Катедра по Физиотерапия, рехабилитация, морелечение и професионални заболявания на МУ Варна.

Д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова е участвала в редица квалификационни курсове за следдипломно обучение: лазертерапия, основи в източната медицина и иглотерапия, терапия на тригерни точки, ортопедична медицина Сугиах и др., които са спомогнали за нейното научно развитие. Владее писмено и говоримо английски, немски и руски език.

Д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова е член на Български лекарски съюз, Българското дружество по мануална медицина и Асоциацията по физикална и рехабилитационна медицина.

3. Общо представяне на процедурата и докторанта

Представеният комплект материали на хартиен и електронен носител е пълен и в съответствие с Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет /МУ/ - Варна

4. Бележки и коментари по документите

Дисертационния труд на д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова е представен в 151 стандартни страници в единадесет раздела с адекватно съотношение - въведение

- 2 стр., литературен обзор - 40 стр., цел и задачи на изследването - 2 стр. , материали и методи - 10 стр. резултати - 32 стр., обсъждане - 12 стр. ,заключение - 3 стр. , изводи - 2 стр. , приноси на научния труд - 1 стр. , научни публикации и съобщения свързани с дисертационния труд 1 стр. , приложения - 15 стр. Дисертационният труд е онагледен с 33 фигури, 24 таблици и 15 приложения.

Представената библиография се състои от 272 източника, от които 26 на кирилица и 246 на латиница. Половината от цитиранията са от последните десет години, 25% от които от последните пет години.

Дисертационният труд е одобрен и насочен за защита на катедрен съвет на „Катедра по физиотерапия, рехабилитация, морелечение и професионални заболявания“ при Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна с Протокол №4/18.05.2022 г.

5. Значимост и актуалност на разработената тема

Темата на дисертационния труд е актуална и значима за практиката, тъй като касае изключително често срещан проблем, а именно увреда на рамото. Перитендинитът на гленохумералната става е сред най-честите патологии на рамото. Проблемът засяга хора и от двата пола в активна възраст. Това влошава качеството на живот на пациентите, налага продължително лечение и е свързано със значително социално-икономически разходи. Независимо от непрекъснатото усъвършенстване на диагностичните и терапевтичните методи проблемите на тези пациенти все още не са решени в задоволителна степен, което и налага проучването на възможностите на нови методи на физикалната медицина за подобряване качеството на живот. В острата фаза на перитендинита на гленохумерална става много от традиционно използваните физикални фактори не дават задоволителни и трайни резултати. Лазерите с Multiwave Locked System (MLS) имат директно въздействие върху патогенезата на заболяването, възпалението и понижават болката и могат да бъдат използвани в най-ранния етап. Има много съобщения за проследяване на лечението на перитендинит на гленохумералната става с микровълнова диатермия и интерферентен ток като монотерапия и в комбинация с други физикални фактори и кинезитерапия.

6. Степен на познаване на проблема и творческа интерпретация на литературния обзор.

Литературният обзор представен в дисертационния труд е задълбочен и обхваща девет раздела в логическа последователност. Д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова конкретно и аналитично представя най-важните акценти публикувани в литературата във връзка със заболяването перитендинит на гленохумералната става. Проследени са анатомия и кинематика на раменния комплекс, както и патогенеза и патокинезиология на заболяването. Разгледани са етиологията, клиничната картина и диференциалната диагноза на заболяването. Последователно са разгледани най-актуалните методи за изследване, терапевтичното поведение и методите на физикална и рехабилитационна медицина. Изтъква се необходимостта от нови по-задълбочени проучвания, с които да се оптимизира лечението и рехабилитацията на перитендинит на гленохумералната става.

7. Цел, задачи и хипотези

Целта на дисертацията е ясно и конкретно формулирана - да се сравни ефективността на два метода на лечение на перитендинит на гленохумералната става – с MLS лазерната терапия (група А) и с комбинираната терапия с микровълнова диатермия и интерферентен ток (група Б).

За изпълнението на тази цел са поставени пет задачи и са формирани три хипотези, които също в логична последователност отговарят на целта.

8. Клиничен контингент и методика

Това е проспективно, рандомизирано, паралелно проучване и е проведено в периода от от 26.11.2020 г. до 31.10.2021 г. в Клиника по физикална и рехабилитационна медицина на УМБАЛ „Св. Марина“ – Варна и Отделението по рехабилитация, разположено на територията на хотел „Естрея Резиденс“ в курортен комплекс „Св. св. Константин и Елена“.

В изследването са включени общо 76 пациенти с перитендинит на гленохумералната става, които отговарят на конкретни включващи и изключващи критерии. Пациентите са разпределени на случаен принцип от софтуерна платформа в 2

групи от по 38 пациенти. При изчисляване на размера на извадката (sample size) е определен минималният брой пациенти за статистическа достоверност на резултатите. Пациентите са проследени в три различни момента: преди започване на лечението, след завършване на терапевтичния курс и на 45-тия ден.

Д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова е направила подробна характеристика на клиничния контингент. Използвани са редица обективизиращи тестове. За оценка на болката по време на проследяването са използвани Индекса за болка в рамото и инвалидност/Shoulder Pain and Disability Index (SPADI) и оценката на спонтанната и палпаторна болка с визуалната аналогова скала (BAS). За обективизиране на функционалното състояние е извършвана ъглометрия на гленохумералната става (флексия, абдукция и външна ротация). Изчерпателно е описана организацията на проучването, като подробно са описани и онагледени използваните терапевтични подходи.

След проучване и анализиране на наличните данни за методи на лечение на перитендинит на гленохумерална става д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова прилага два метода на лечение в две групи пациенти. Едната група е лекувана с Multiwave Locked System (MLS) лазерна терапия – група А, докато другата с комбинация от микровълнова диатермия и терапия с интерферентен ток – група Б.

Избраните статистически методи дават пълна и достоверна оценка на данните, съобразно целта на представеното проучване.

9. Основни резултати и приноси

Резултатите са описани на 32 страници. Добре са онагледени с фигури и таблици. Резултатите включват оценка на социално-демографските характеристики на изследваните пациенти и изходните стойности по шестте признака за проследяване (възраст, пол, засегнатата страна, професия, данни от ъглометрията и интензитета на болката).

Има статистически значим ефект и при двата използвани терапевтични метода. Сравнителният анализ на резултатите между двата метода доказва превъзходството на MLS лазерно лечение при перитендинит на гленохумерална става.

Обсъждането е задълбочено и добре систематизирано. Направените изводи от резултатите от проучването отговарят на поставените зададени в дисертационния труд. В заключение са обобщени най-важните резултати от проучването.

Дисертационният труд завършва с три теоретико-методологични и два практико-приложни приноси.

10. Автореферат

Авторефератът е структуриран в съответствие изискванията, съдържанието му съответства на дисертационния труд, представени са 21 таблици и 30 фигури, за онагледяване на получените от научното изследване резултати.

11. Публикации свързани с дисертационния труд и участие в научни форуми

Във връзка с дисертационния труд са направени 3 пълнотекстови публикации. Д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова е представила с доклад част от резултатите във връзка с дисертационния труд на Национална конференция по физикална и рехабилитационна медицина.

12. Заключение

Дисертационният труд на д-р Лилия Пейчева Панайотова Овчарова съдържа значими и оригинални резултати, които адекватно са изведени в приноси с научно-теоретичен и научно практичен характер и напълно отговаря на изискванията за присъждане на образователна и научна степен доктор.

Всичко това ми дава основание да дам ПОЛОЖИТЕЛНА оценка и да предложа на членовете на Научното жури да присъди на д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова на научна и образователна степен "ДОКТОР".

22. 08. 2022 г.

гр. Бургас

Изготвил становището:.....

(доц. д-р Антоанета Грозева, дм)